
УДК 351.74(474.2)

Володимир Валентинович ЧУМАК,

*кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник
відділу організації наукової роботи*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6171-2250>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ (НА ПРИКЛАДІ ЕСТОНІЇ)

Проаналізовано досвід реформування правоохоронних органів Естонії.

Проанализирован опыт реформирования правоохранительных органов Эстонии.

В умовах модернізації Української держави нагальною необхідністю є урахування позитивного зарубіжного досвіду запровадження нових організаційних форм забезпечення правопорядку і надання населенню допомоги у виявленні та усуненні загроз для охоронюваного блага. При цьому варто зазначити, що сліпе запозичення зарубіжного досвіду створює часом законодавчі суперечності, призводить до виникнення прогалин у регулюванні того чи іншого виду правовідносин [1, с. 3].

Цінність накопиченого у Естонській Республіці досвіду поліцейського будівництва пояснюється географічною близькістю цієї країни, спорідненістю вирішуваних проблем і необхідністю поглиблення співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю.

Слід зазначити, що питання вивчення зарубіжного досвіду діяльності поліції є предметом дослідження багатьох науковців, серед яких О. М. Бандурка, С. М. Гусаров, І. В. Дробуш, А. І. Камінський, А. Т. Комзюк, В. К. Колпаков, Н. П. Матюхіна, М. М. Москаленко, О. С. Проневич, В. П. Сальнікова, А. В. Сергєєв, Ю. М. Старілов, О. Ю. Синявська, О. С. Юнін та інші. Але реформування вітчизняної правоохоронної системи у контексті модернізації Української

держави зумовлює необхідність урахування апробованих зарубіжних підходів до оптимізації поліцейсько-правової сфери.

В рамках реалізації програми урядової коаліції на 2007–2011 роки було встановлено, що в якості одного з пріоритетів зміцнення внутрішньої безпеки припинення безглузлого з точки зору держави дублювання функцій різними міністерствами та відомствами. З метою запобігання дублювання і концентрації управління програма передбачала злиття Департаментів поліції, прикордонної охорони, громадянства та міграції. Наказом міністра внутрішніх справ № 57 від 13 квітня 2007 року була створена робоча група, до якої увійшло керівництво МВС і генеральні директори об'єднуючих департаментів. Члени робочої групи проаналізували доцільність створення об'єднаної структури, ризики і принципи формування об'єднаної організації.

Аналіз, проведений за участю представників Департаменту поліції, Департаменту прикордонної охорони та Департаменту громадянства та міграції, показав, що співробітники об'єднаних департаментів бачать в цьому процесі насамперед більш чіткий поділ обов'язків та відповідальності, створення логічною управлінською ланцюжка, що, в свою чергу, дозволить гнучко і швидко реагувати на очікування суспільства. Важливе значення надавалося також більш оптимальному використанню інфраструктури, концентрації компетенції, що працює на досягнення спільної мети [2].

На основі аналізу робоча група у травні 2007 року запропонувала міністру внутрішніх справ приступити до процесу об'єднання структур Департаментів поліції, прикордонної охорони, громадянства і міграції з тим, щоб завершити його до 2010 року. У жовтні 2007 року для об'єднання департаментів МВС була створена команда з реалізації проекту із семи осіб на чолі з Марексом Хелмом.

На початку 2008 року уряд обговорив ідею об'єднання департаментів та схвалив її. У лютому в міністерстві з'явилася програма об'єднання департаментів, найважливішою частиною якої була розробка нового закону про поліцію та прикордонної охорони. Йшлося про розробку дуже об'ємного закону, покликаного замінити Закон про поліцію, Закон про прикордонної охорони, Закон про поліцейській службі і Закон про прикордонну службу.

При підготовці злиття були зроблені серйозні зміни в системі навчання і перенавчання. Влітку 2008 року був проведений аналіз навчання з метою підвищення кваліфікації у сфері, підвідомчій МВС, і складена програма запропонованої Академією внутрішньої оборони єдиної системи підготовки. Було проведено також масове урівневе перенавчання чиновників і керівників об'єднуються відомств [2].

Законна підстава для об'єднання департаментів з'явилася 6 травня 2009 року, коли парламент прийняв Закон про поліцію та прикордонної охорони, а також закони про зміну Закону про уряд Естонської Республіки та інших законів. У червні уряд призначив генеральним директором Департаменту поліції і прикордонної охорони Райво Кюйта. Призначення генерального директора за півроку до того, як установа приступило до роботи, дозволило йому сформувати свою команду і прийняти чимало важливих рішень по запуску об'єданого відомства.

У серпні завершила роботу команда, керована Марексом Хелмом, і кермо влади були передані робочій групі, керованій Райво Кюйтом, яка була створена наказом міністра внутрішніх справ № 163L від 14 серпня 2009 р. Робоча група отримала завдання скласти бюджет департаменту на 2010 рік. Треба було також дати остаточні висновки про структуру управління та організації роботи об'єданого відомства. У серпні ж міністр внутрішніх справ Марко Померантс за пропозицією Райво Кюйта затвердив наказом керівництво Департаментом поліції і прикордонної охорони.

Закон про введення в дію Департамент поліції та прикордонної охорони був прийнятий парламентом 26 листопада 2009 р., а президент оголосив його 11 грудня. Тому, до 1 січня 2010 р. були створені всі передумови, щоб Департамент поліції і прикордонної охорони міг приступити до роботи.

Таким чином, во ім'я внутрішньої безпеки Естонської держави був створений Департаменті поліції і прикордонної охорони, де працює понад 5000 осіб. Це найбільша державна установа Естонії.

Основним завданням Департаменту поліції і прикордонної охорони (ДППО) є забезпечення охорони зовнішнього кордону Європи; питання, пов'язані з громадянством, та видача документів; безпека і громадський порядок всередині держави, а також запобігання злочинам та розслідування кримінальних справ.

Таким чином, департамент поліції та прикордонної охорони наділений широкою адміністративно-правовою правосуб'єктністю. Тому зазначимо, що вивчення досвіду реформування правоохоронних органів Естонії заслуговую на увагу. І може бути використаний з метою вдосконалення діяльності та подальшого розвитку правоохоронних органів України.

Список бібліографічних посилань

1. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 22 с.
2. Департамент полиции и погранохраны – создадим безопасность в совместной работе // Politseija Piirivalveamet : сайт. URL: <https://www.politsei.ee/ru/organisatsioon/politsei-ja-piirivalveamet/> (дата звернення: 05.11.2017).
3. Politseija Piirivalveameti põhimäärus: redaktsiooni jõustumise kp : 01.01.2010. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13222715> (дата звернення: 05.11.2017).

Одержано 06.11.2017